

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาที่มีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยต่างๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึง “ได้ขึ้นอยู่กับระบบทุน หรือทรัพยากรอิกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของชาติ เป็นสำคัญ ดังผลให้เกิดกระแสปฏิรูปการศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของโลกคุณภาพของผู้เรียนเป็นประจันได้คัญของการอภิปรายในทุก เวทีการศึกษาและต่างเห็นพ้องในการปฏิรูปการศึกษา โศภะ ทางข่ายยังชี้ด้านการเรียนการสอน การพัฒนาการศึกษาจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย รัฐจึงได้พยายามส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพเกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา โดยเฉพาะในสถานศึกษาทุกระดับดังจะเห็นได้จากนโยบายและมาตรการของ “งานต่างๆ ที่กำหนดโดยนโยบายในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน โดยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการร่วมกับคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดจำนวนนโยบาย
พื้นฐานแห่งรัฐไว้ในมาตรา 8. โดยสาระสำคัญคือ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา
แห่งชาติ จึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้นเป็นกฎหมาย
แม่นบทและเป็นการบันทึกของประเทศไทยในงานด้านการศึกษา พระราชบัญญัตินี้บันทึกไว้
เปรียบเสมือนแผนแม่บทของการศึกษาด้วยและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในระบบ
การศึกษาของประเทศไทยสิ่งใหม่ๆ ที่ในระบบการจัดการศึกษาเดิมไม่ได้กำหนดไว้ เช่น มาตรฐาน
การศึกษา การประกันคุณภาพ การใช้ใบประกอบวิชาชีพครู ทั้งนี้เพื่อปุ่งจัดหรือลดปัญหาต่างๆ ที่
การศึกษาไทยเผชิญอยู่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 ได้
กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุก
ระดับ ซึ่งประกอบไปด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและสถานศึกษาทุกแห่งต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี

ในการประเมินรอบแรก (พ.ศ.2543-2548) นั้น ใช้รูปแบบกัดขานมิตรประเมินในการดำเนินการโดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจแก่สถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในจัดทำรายงานประเมินตนเองเพื่อให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก จะพิจารณาเพื่อขึ้นยังสภาพจริง ไม่ได้ตัดสินได้ตก ผ่าน ไม่ผ่านประเมินเป็นรายมาตรฐาน ซึ่งผลการประเมินฯ บอกร่อง จุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษานั้นๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาของสถานศึกษา เนื่องด้วย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ประมาณ ๔๕% ที่จะให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ แต่ต้องการให้ทุกคนในประเทศเห็นว่าการศึกษาเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของประชาชนทุกคน ในประเทศไทยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกได้ตามเป้าหมายที่กำหนด คือ ประเมินสถานศึกษา ๔๘๗ แห่ง ศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดตั้งก่อนปี พ.ศ.2542 จำนวน 36,007 แห่ง

การประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่สอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ในมาตรา ๑ ๔ ระบุว่าในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาได้ไม่ได้มาตรฐานที่ก หนา กให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขฯ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งหมายความว่าสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จะต้องให้การรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้มาตรฐานคุณภาพ หรือไม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เพิ่มจากการประเมินเพื่อพัฒนาในรอบแรก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงวางแผนลักษณะที่และวิธีการประเมินที่จะก ณ ที่กำหนดขึ้น และอิงสถานศึกษาเพื่อให้การประเมินมีความสมดุลระหว่าง เกณฑ์ที่กำหนดก ณ งานที่สถานศึกษาดำเนินการ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2549:16) ได้สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบ ๕ ปีแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2548 ได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว และได้อธิบายถึงการประเมินคุณภาพรอบแรกว่าเป็นการประเมินตามสภาพจริง เพื่อสะท้อนให้สถานศึกษารู้จุดเข็ง จุดอ่อน ในการจัดการศึกษาของตนเอง และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขโดย การประเมินในรอบ ๕ ปี แรกนี้ให้นำหน้าไปที่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ น องจากเป็น

การรากฐานนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป และได้สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกพร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย

จากสภาพปัจจุบันในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ.2543-2548) ของ
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นี้ นับว่า มาตรฐาน และ¹
ตัวบ่งชี้ไม่เหมาะสมกับสภาพหรือบริบทของสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาแต่ละพื้นที่มีความ²
แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่³
ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ต้องปรับปรุง⁴
แก้ไข มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านี้ ให้เหมาะสมกับสภาพ และบริบทของ⁵
สถานศึกษาแต่ละพื้นที่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารและครุภู่สอนมีความต้องการ เกี่ยวกับ มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมาตรฐาน) อย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มาตรฐาน) นำไปปรับปรุง แก้ไข มาตรฐานและตัวบ่งชี้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละ พื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อการประเมินคุณภาพ ก. นอกในรอบต่อไปจะได้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัด ความคิดเห็นของผู้บริหารกับครุภัณฑ์สอนในเขตพื้นที่การศึกษา
แม่ย่องสอน เขต 2 เว็บไซต์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน^{คุณภาพการศึกษา} (องค์การมหาชน)

๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับครุกรุ่นสอนในเขตพื้นที่ การศึกษาฯ ของสอน เขต 2 เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวปัจจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครุภัณฑ์สอนในเขตพื้นที่การศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 เกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งจำแนกเป็นด้านต่อไปนี้

1.1 ด้านคุณภาพของนักเรียน

1.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.3 ด้านการบริหารและการจัดการ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่ในการศึกษา คือ เขตพื้นที่การศึกษาเบี่ยงบอง เขต 2 ซึ่งครอบคลุม 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสนม เมย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอแม่เมาะ อ้อ

3. ตัวแปร ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของบุคลากรในที่นี่จำแนกเป็น ผู้บริหารและครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

4. ประชากรและกลุ่มทัวท่า

4.1 ประชากร คือ ผู้เรียนและครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เขต 2 จำนวน 1,017 คน จำแนกเป็นผู้เรียน จำนวน 155 คน ครูผู้สอน จำนวน 862 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เขต 2 จำนวน 193 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 44 คน ครูผู้สอน จำนวน 149 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. หัวหน้าสาขาวงโรงเรียนไม่นับเป็นผู้บริหารสถานศึกษา

2. ครูผู้สอนที่ได้รับคำสั่งให้รักษาการผู้บริหารให้นับเป็นผู้บริหาร

สมมุติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมุติฐาน คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจตรงกันการวิจัยนี้ ได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครุชั้นมีหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน

เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์แบ่งเป็น 3 ด้าน

- 1 ด้านคุณภาพของนักเรียน
- 2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน
- 3 ด้านการบริหารและการจัดการ

ตัวบ่งชี้ หมายถึง ประเด็นคุณภาพการศึกษาที่ต้องประเมิน

สมศ. หมายถึง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)